SOLD BY
P. B. HOEBER
67-69 E. 59 ST.
NEW YORK.

A2320 #65
LH.

Rome, Stephan Planck, circa 1490.
Reuchlin 1570.
JMG

ARMY MEDICAL LIBRARY
WASHINGTON
Founded 1836

LIBRARY OF THE SURGEON GENERAL'S OFFICE
WAR DEPARTMENT

Section Incunabula

Number 312362

GPO 3—10543 FORM 113c, W. D., S. G. O.
(Revised June 13, 1936)

¶ Tractatus Clarissimi Philosophi et medici Matheoli Perusini de Memoria.

IAm diu Brocarde ⁊ Bonauentura viri dignissimi ⁊ replicatis precibus me sepissime prouocastis: vt ego aliqua de memoria nutrienda ⁊ augenda colligerem. quam rem ego vobis sepe pollicitus sum: sed tenuit me dietenus continua agendarum rerum occupatio. Tandem statui votis vestris parere: ⁊ ita domino adiuuante aliqua ⁊ ea vt puto digna et vobis vtilia aggregabo. ¶ Dicimus igitur q̃ de hac materia nullum hucusq̃ inueni qui complete tractaret adiungendo scz medicinalia cum alijs rebus que artificiose memoriam augent. Alij enim: vt Cicero maxime: de artificiosa memoria tractarunt: quo pacto videlz regulis habitis potuisset memoria augeri. Ad consimile autem propositum: tractatum vidi quem Guilielmus de Briscia philosophus atq̃ medicus composuerat. Medici vero ecõtra tã noui q̃ veteres ad memoriam recuperandam si perdita esset ⁊ ad habitum fortificandum solum remedia medicinalia scripserũt. Ponamus igitur simul vtrunq̃ studium: vt complete discamus memoriam gubernare. Erunt igitur capitula duo. In quorũ primo ponemus quomodo possumus memoriam artificialẽ augere beneficio regularum. In secundo vero dicemus qualiter id etiam fieri possit beneficio medicinarum.

¶ Capitulum primum de artificio memorie augende per regulas ⁊ documenta. Dicemus itaq̃ q̃ circa memoriam aut potentiam memorãdi duo opera habemus. vnum quod dicitur memorari. aliud reminisci: licet reminisci non sit principaliter memoratiue opus: imo estimatiue: licet hoc sine memoria fieri non possit Ideo Aristoteles duas distinguit potentias. quarum vnam vocauit memoriam. alteram reminiscentiam. Prius ergo de memorari: deinde de reminisci dicemus. ¶ Memorari igitur est retinere et conseruare imagines rerum prius ab anima perceptarum. Primũ igitur quę bene meminisse volumus dum ea didicimus

ARMY MEDICAL LIBRARY
312362
WASHINGTON, D.C., U.S.A.

vel audiuimus:oportet multum attente ⁊ profunde mentē appo
nere·sic enī diutius ⁊ firmius in memoria remanebūt· nā que su
perficialiter ⁊ sine attentione videmus ⁊ audimus etsi frequēter
tamen cito ea labi a memoria experimur· ⁊ ideo dicit Aristo·que
dam semel·s·attente videtes melius memoramur:q̄z altera mul
totiens·s·non attente·Vñ apud Platonis Thimeum scribitur:
Ego vt probū auditorē decet sine sermone sub silentio mentem
atq̄z aures parabo·Est aūt ⁊ hoc documentū siue elementū vtile
multū ad discendū·nā is est maxime docibilis qui attente para/
tus est audire:vt scripsit Tullius primo nouor rethoricor· cui?
ratio hec est:q; vt scdo de aīa habet̄:actus actiuor sunt in pati/
ente predisposito·Attentio autē magna auditorē disponit et pa/
rat ad pfunde ⁊ perfecte reassumendū:prius tñ intelligendum·
Conseruatio·n·sequit̄ intellecta· vñ Gorgias vt fertur bñ dixit
vbi intenderis ingeniū valet· Felix itaq̄z qui cū attentiōe audit
atq̄z studet·Secundū admonimentū est:q̄ in audiēdis delectari
⁊ admirari ad memorandū multū valēt·Nam in quibus delecta
mur ⁊ admiramur multū eis intendimus ⁊ in eis pfundamur ⁊
detinemur· Attētio aūt magna ⁊ maxime pfunda vt dictum est
ad memoriā valet· Valde igitur ⁊ admirari ⁊ delectari in his q̄
attentionē ⁊ pfunditatē inducūt· huius autē signū maxime ha/
bemus in pueris:q; qui multū delectat̄ in formis ⁊ ī signis rer
propter hoc quia eis noue ⁊ insuete sunt earum bñ memorantur
Unde dicit Auerrois q̄ homo memoratur multotiens quod fecit
in pueritia bona rememoratione:quia homo in pueritia multuz
amat formas ⁊ figuras ⁊ multum in eis delectatur ⁊ admiratur·
quapropter figuntur in eis bene:⁊ propterea difficile dimittunt
Aliam tamen in probleumatibus de pueris ⁊ eor memoria cau/
sam assignat Aristoteles·sed illam velut rei nostre impertinentē
hic obmitto· Unde Tullius secūdo rethoricor:que acciderūt in
pueritia meminim? optime:propterea q̄ nulla nisi noua aut ad/
mirabili re cōmouetur animus·Utile est igitur ⁊ si ita non sit re
putare scientiam in qua studes esse valde bonaz ⁊ honorabilē et

excellentem atq; magnam ⁊ paucis notam· ⁊ non tantum scientiam: sed etiam doctorem quem audis· Nam bona ⁊ honorabilia appetimus ⁊ amamus· Magna autem et rara admiramur· Sed si despicias aut spernas scientiam in qua studes: vel doctorem a quo audis: non bene percipies nec retinebis· Unde inter claues sapientie ponitur honor magistri· quare nõ est mirandum si auditores huius seculi parum proficiunt: quia de se cõfidentes magistrum spernunt· quare tales proficere non videmus· Rursus ⁊ tertiũ est admonimentum: quia memoria hominum labilis est ⁊ turbe nõ sufficit: vt dicit Seneca: Necesse est breuia ⁊ pauca esse que memorari volumus· Ideo oportet ea que facili⁹ retinere volumus ad summam quandam ⁊ paucitatem reducere· Hoc enim modo facilius retinebimus: ⁊ propter hanc totius memoriaz habebimus in summa illa· Et ideo communi ad quod redurimus omnia includuntur· Unde dicit Philosophus Tertio Thopicorum: In argumentationibus propositiones memorabiliter scire oportet· Nam vel de immemorali propositiones communes tantum posite statim faciunt illa memorari· Contrario igitur modo procedere debet discens et memorans· Nã que discimus oportet per plura explicari ⁊ diuidi· Sed illa que volumus meminisse colligere ⁊ breuiare oportet· Unde peroptime dicitur ab Hugone in Didascalicon: Sicut ingenium in diuidendo inuestigat ⁊ inuenit: ita memoria colligendo custodit· Oportet ergo vt que discendo diuisimus commendando memorie colligamus· Colligere autem est ea de quibus prolixius scriptum vel disputatum est ad breuem quandam ⁊ etiã compendiosam summam redigamus· Habet nãq; omnis tractatio aliquod principium cui tota vita ⁊ vis sententiens immittitur ⁊ ad ipsum cum talia referuntur hoc querere ⁊ considerare colligere est· Quidam fons est cuius sunt multi riuuli: Infractus fluuij non sequere· tene fontem ⁊ totum habes· Idcirco etiam dico q; memoria hominis hebes est et breuitate gaudet· Et si in multa diuiditur minus in singulis· vñ ⁊ q; circa pauca occupant̃ ⁊ solicitant̃ meli⁹ memorantur

Quare fiet: exempli gratia: qñ quis de sero multa legerit: ⁊ illa voluerit memorari: reducet illa in quendã breuem numerũ: ⁊ sic omnia faciliter memorabit. Adhuc aũt quartũ admonimentum erit: quia memoria hominis labilis est oportet eam cũ multa memoriter discere volumus per partes secare minutas ⁊ diuisim et non simul illa plegere: ⁊ vna particula memoriter scita aliquantulum pausare. Deinde prima repetita: est ad secundam: deinde ad tertiam: ⁊ sic per ordinem vsq; in finem pueniendũ. sic enĩ nõ est difficultas nec tediũ. Unde Martianus in rethorica sua: Si longiora fuerint addiscenda: diuisa p partes facilius inherescũt Unde bene dicit poeta: Scire si vis hãc rem tota sit separata minutim. Amplius ⁊ quintũ documentũ vt dicit pbs meditatiões memoriam saluant in reminiscendo ac perpetuo retinendo frequenter considerare ⁊ cogitare oportet que conseruare intendimus. Sic enĩ non contingit obliuio. Unde Seneca: Memoria nihil perdit nisi ad qõ sepe non respicit. Unde scribit in Didascalicõ: Principiũ in lectione est consideratio ⁊ confirmatio in meditatione. vnde recte meditatio interpretatur mentis dictatio. Egregie igitur hoc admonimentum ⁊ ante prorimũ que maxime ad memoriam conferunt simul tanguntur in Didascalicon his verbis: In omni doctrina breue ⁊ aliquid certum colligere quod in arcula memorie recondatur. Unde postmodum cũ res exigit aliqua deriuentur. vnde hec etiam sepius replicare et de ventre memorie ad palatum tractare necesse est. Unde rogo te ne multum leteris quisquis es sicut multi faciũt si multa legeris aut si multa legendo percurreris. sed bene leteris si multa que percurreris intellexeris. Discursum super omnia fugias: cum sanctus Thomas dicit in epla sua Didascala ad fratrem studentem: Et non tantum si intellexeris sz cum retinere potueris. Examina igitur te ipsum cum legis: ⁊ quantũ tenere poteris tantũ legas: si vis memoriam exercere. Sed si vis totũ stilum lectionis habere ⁊ in eo delectari: legere potes quantũ desideras: sed parum inde retinebis. quod pulchre sanctus Thomas dicit: vt retul mus: Dis-

cursum super oia fugias. alias enim nec legere multum prodest: nec intelligere ꝑdest quantum ad memoriam. Si enim legimus multa que tenere non possumus siue illa intelligamus siue non illoꝝ non memorabimur. que enim tenere nõ possumus nec illa memorari: cum memorari ⁊ tenere idem sint: vt ab origine prediximus. Et sic iam de arte ⁊ modo memorandi satis sit dictũ. Cõsequens autem est doctrinam ⁊ artem reminiscendi tractare.

¶ Tractatus secũdus de reminiscentia. Cum itaq; scõm Aristo. ordo ⁊ consequentia reminiscibilium causa sit reminiscendi oportet ea quoꝝ vnum per alterum reminisci volumus ordinationeꝫ ⁊ consequentiam habere: cũ reminisci quod memorari dicitur sit per aliqua in memoria retenta inuestigare ⁊ reinuenire oblita. Ad inuestigationem ergo oblitorũ vt reinueniantur: necessario est requirere ordinem illoꝝ quoꝝ intendimus reminisci. Vñ dicit pb̃s: Que bene adinuicem ordinata sunt: bene sunt reminiscibilia. que ꝛo male: graniter. Ideo oportet ea in quibus studem? si bene ordinata sunt meditari frequenter ⁊ in consuetudinẽ �means ordinem illũ illa reducere. Si autem non bene ordinata sunt debemus ea quantũ possumus ordinare ⁊ ꝑm illũ ordinẽ meditando consuescere. Aã si ea in quibus studemus nũc vno modo vel ordine: nũc alio consideremus: ordo eoꝝ nõ ꝓfirmabit̃ in nobis sicut dicit Seneca: Aõ ꝓualescit planta que sepe transfert̃. Debemus igit̃ ea quoꝝ facile reminisci volum? a principio bene ordinata capere vel a rei natura vel a magistris vel a nobismetipsis: ⁊ ꝑm ordinẽ in consuetudinẽ reducere. Secundũ documentũ dicemus ꝙ ampli?: quia vt dicit pb̃s: quo ordine primo res apprehense sunt ⁊ ꝓsiderate ab anima: eo ordine se habẽt motus. i. impressiones facte in anima et eoꝝ apprehensione. Motuũ autẽ ordo ⁊ consequentia causa est reminiscendi. et eo enĩ ꝙ post primũ motũ nat? est sequi secundus: reminisci ꝓtingit: vt dicit pb̃s. Oportet igit̃ a primo ⁊ p ordinẽ incedere ad rehabendũ oblitũ quod querimus. ꝑpter hoc eniꝫ ⁊ ꝑpter consuetudinẽ qua ordo ille est velocius nobis occurrit oblitũ. vnde videm? cũ in aliqua

arte sumus noti: si per ordinem quod audiuimus incipiendo interrogemur: facilius respondebimus. Si autez ordine mutato respondebimus: id fiet male aut cũ difficultate. vnde ⁊ pueros cuz aliquid quod legerint referũt: si alicuius consequentiũ sint obliti: precipimus a capite inchoari. Sic enĩ aliquotiẽs a p̃ncipio iterando: id eoꝝ occurrit memorijs: qõ prius erant obliti. Tertium documentũ: Dicit enim Pbs q̃ ex vno similiũ ꝓtingit reminisci alterius. vñ cũ fuerimus obliti cogitare de Virgilio nobis occurrit Homerus. cuz Auerrois dicit: q̃ memorari ꝓtingit ꝓpter suũ simile. ⁊ ita debemus illud sepe reuoluere: ⁊ sic facile obliti reminiscemur. Quartum documentũ: Nos ad reminisci iuuat cogitatio ꝓtrarij: vt dicit Pbs: vt cogitamus Achillem venit in mentẽ Hector cuius eramus obliti. Quintũ documentũ: dicit Arist. q̃ locus vbi aliqua tractauimus principium est reminiscendi. Vñ vtile est locũ cõsiderare in quo dicta aut facta sunt illa quoꝝ reminisci volumus. Vñ Cicero p memoria artificiali habenda docet stabiliri quedã loca: ⁊ illis cogitatis facile venimus in oblitum. Sextum documentũ: q: fantasia multũ ab imaginatiõe moueẽ: oportet stabilire quasdam imaginatiões que similitudines habeant cum his que volumus recordari. Exemplum: si volum? reminisci pontis Citini q̃ est vnus de põtibus Patauinis: ponemus in memoriam pontem magnum ⁊ hominem curuum: et sic facile põtis Citini reminiscemur. Hoc n. documentũ cũ superiori est fundamentum artificialis memorie. Que igiẽ ad artem ⁊ doctrinam memorandi ⁊ reminiscendi pertinent viri digni dirisse sufficiãt. Qui aũt plura de hmõi legere desiderat: videat vberiorem tractatum nostrum q̃ est a nobis de hac materia cõpositus Multa quidẽ adduci etiã ad verba eoꝝ q̃ ab alijs pcipere potui: vt sermo nr̃ ꝓpletior esset. nũc ho ad medicinalia transeamus.

¶ Capitulum secundum: Conseruare vel augere memoriã cũ medicinalibus opus est laboriosissimũ: quia thesaurus iste bonam corpis dispositionem requirit ⁊ optimũ vite ordinem. Ponemus

tamen aliqua succincta que apud nostros auctores erunt multe vtilitatis: cõmuniter quia memoria fit labilis ab humido ⁊ frigido: seruentur iste regule que sequuntur.

¶ Prima regula: Corpus teneatur mundum a superfluentibus. vnde quotidie fit ventris beneficium ⁊ si non naturale fiat artificiale. Vina magna fugiantur: ĩmo vtile est siquis vult bonam habere memoriam vt aliquot dies abstineat a vino: et loco eius aqua vtatur zucari. Vitet accumina: sicut allea ⁊ huiusmodi: et legumina omnia. Superuitet coitum superfluum ⁊ carnes facilis digestionis. Acetum ⁊ acetosa: Cepe etiam marime nocent vt dicit Auicenna.

¶ Secunda regula: Buglossa ⁊ zinciber sunt optĩa memorie quo modolibet administrata: ⁊ marime zinciber conditum: bis in ebdomada aut ter ieiuno stomacho ad quantitatem castanee de mane capiat.

¶ Tertia regula: Mirobolani conditi sunt optimi: scilicet semel in ebdomada sumere vnum sisinbrũ ⁊ est species mente: ꝓm Auicennam est optimum.

¶ Quarta regula: Confecto Anacardina ad quãtitatem ciceris sumpta in ebdomada semel in aurora confert mirabiliter. Similiter diambra ꝓm Auicennam ⁊ doctores medicine.

¶ Quinta regula: Oleum phoꝫ. scõm mensem mirabiliter occupatio. inunctio ex eo reparat memoriam.

¶ Hec igitur sunt viri digni medicinalia que inter alia electissima pro seruanda memoria: ⁊ ita finem facio.

ARMY MEDICAL LIBRARY
WASHINGTON, D.C., U.S.A.